

BIJDRAGE TOT DE ONTLEDING VAN HET BELGISCH PROBATIESYSTEEM

R. DE CEUSTER

D. AMELINCKX

Wanneer de wetgever op 29 juni 1964 de wet betreffende de opschorting, het uitstel en de probatie heeft tot stand gebracht, betekende dit een grote stap voorwaarts in het proces van de individualisering van de straftoemeting.

De bedoeling van dit werk is een overzicht te geven van de bepalingen van deze wet omtrent de probatie, alsmede het belang ervan in ons strafstelsel aan te tonen en even aan de praktijk te toetsen. (cfr. o.a. onderzoek in het gerechtelijk arrondissement Leuven).

Het past hier een woord van dank te betuigen aan Prof. J. Vanhalewijn en dr. L. Dupont voor de vele raadgevingen. Ook onze dank aan de personen, die vermeld worden in III. en die ons toelieten een onderzoek in te stellen naar de werking van de probatiecommissie te Leuven.

I. HISTORIEK EN BEGRIPSBEPALINGEN.

1. HISTORIEK

DE EVOLUTIE VAN DE STRAFTOEMETING.

Het strafwetboek van 1867 dat de uitdrukking was van de ideeën van de klassieke school, hechtte bij de straftoemeting een hoofdzakelijk belang aan het misdrijf en zijn objectieve zwaarwichtigheid. Aan de persoonlijkheid van de dader echter, werd veel minder aandacht gehecht, terwijl de rechter er rekening kon mee

houden naar aanleiding van de toepassing van verzachtende Omstandigheden (1) (art. 79 tot 85 S.W.)

Bovendien voorzag het strafwetboek van 1867 in art. 71 dat men in geval van krankzinnigheid, niet verantwoordelijk kon gesteld worden.

Nochtans zien wij reeds dat de mogelijkheid bestaat een zekere individualisering bij de bestraffing toe te passen. De meeste straffen zijn immers voorzien van een minimum en een maximum, die vrij ver van elkaar staan.(2)

Wanneer wij hierbij dan nog de reeds hierbovenvermelde techniek der verzachtende omstandigheden voegen, lijkt de stelling wel op te gaan.

De wet Lejeune van 31 mei 1888 betekende echter een belangrijke stap vooruit in de beschreven richting. Hierbij werd de voorwaardelijke invrijheidstelling en de voorwaardelijke veroordeling in ons strafstelsel ingevoerd.(3)

Door de wet van 14 november 1947 werd bovendien een aanzienlijke verruiming van het toepassingsgebied en een belangrijke versoepeling gebracht aan de instelling van de *voorwaardelijke veroordeling* .(4)

Op deze wet werd echter kritiek uitgebracht ondermeer omwille van de ontstentenis van een tussenmaatregel zoals uitstel van de strafuitvoering onder toezicht en mits bepaalde voorwaarden. Deze discussie gaf rechtstreeks aanleiding tot het ontstaan van de pretoriaans ingerichte probatie. Dit stelsel zou fungeren tot 29 juni 1964.(5)

H. Bekaert spreekt over deze *probation* proefneming als volgt :(6)

Door zijn veralgemening komt het misdadig feit vaak als normaal voor. Dit ontnemt niets aan zijn pathologisch karakter en aan het feit dat het veroordeeld individu zich steeds in een gekenmerkte staat van maatschappelijk gevaar bevindt .

Hem aan zichzelf overlaten, beduidt de herhalingskansen verhogen en mag slechts dan in overweging genomen wanneer er volstrekte zekerheid van reklassering bestaat. Wie zou over de toekomst uitspraak durven doen ? Alleen in een geschikt voorbehoedend toezicht, uitgeoefend op de delinquent, kan men een oplossing vinden .

*Aldus komt men onbewust tot de opvatting van het **Probation**... Onze strafwetten zijn op het ogenblik noch lenig genoeg noch voldoende rijk aan actiemiddelen, om de rechter toe te laten zijn beslissing aan de delinquent nauwkeurig aan te passen en de probation-proefneming, welke ik gemeend heb te mogen wagen, ware onmogelijk geweest in het kader der vigerende teksten. Alleen de te gelijktijd traditionele en pretoriaanse werking der Parketten bood een kans .*

Het *Probation* is een op de proef stellen van delinquenten vóór de vervolging, of van veroordeelden vóór het tenuitvoerleggen van de straf.(7) Aldus zullen de nadelige

(1) VAN HOUTD, C.J., - CALEWAERT, W., *Belgisch Strafrecht*, III, Gent 1968, p. 1041.

(2) Idem, o.c., l.c.

(3) Idem, o.c., l.c.

(4) Idem, o.c., l.c.

(5) BEKAERT, H., *Een probation-proefneming*, R. W., 47-48, kol. 36.

(6) idem, o.c., l.c.

(7) BEKAERT, H., o.c., l.c.

gevolgen van een veroordeling en in het tweede geval, van het ondergaan van een gevangenisstraf, vermeden worden.

De rechtvaardiging ervan berust volgens Bekaert en zoals ten dele aangehaald in bovenstaand citaat, op het feit dat het Openbaar Ministerie de bevoegdheid bezit de zaak betreffende een misdrijf te vervolgen of te seponeren. Aldus bezit het de macht om tot niet-onmiddellijke vervolging over te gaan en tijdens een bepaalde periode een te beslissen proefstelsel in te richten.

Dit systeem is van Angelsaksische oorsprong. Het vindt zijn ontstaan in het privaat liefdadig initiatief dat tot een gewoonte uitgroeide en slechts lang nadien door geschreven wetteksten geregeld werd.(8)

Zo ook gebeurde het gedeeltelijk in België: het bestaan van de *pretoriaanse probatie*, ingericht sinds 1946 onder verantwoordelijkheid van het Openbaar Ministerie bracht met zich mee dat pas in 1964 een wet op de probatie tot stand kwam.(9)

Zo kennen wij heden ten dage drie soorten behandelingen van volwassen delinquenten, nl. de strafbehandeling, de beveiligingsmaatregelen en de probatie.(10)

2. BEGRIPSBEPALINGEN

Art. 1 van de wet van 29 juni 1964 betreffende de opschorting, het uitstel en de probatie, stelt dat de opdeproefstelling van de delinquent geschiedt door de uitspraak van de veroordeling op de schorten of door de tenuitvoerlegging van de straffen uit te stellen.

Aan die maatregelen kunnen bijzondere voorwaarden verbonden worden; in dat geval worden zij onderscheidelijk *probatieopshorting* en *probatieuitstel* genoemd. Zijn er geen bijzondere voorwaarden aan verbonden, dan worden zij *gewone opshorting* en *gewoon uitstel* genoemd.

Gewone opshorting is een opdeproefstelling van de delinquent door een gerechtelijke beslissing, getroffen met instemming van de beklaagde waarbij de feiten van de tenlastelegging bewezen worden verklaard, **zonder dat een veroordeling wordt uitgesproken** en waarbij de vervolging beëindigd wordt voor zover deze beslissing niet wordt herroepen.(11)

Probatieopshorting is opshorting waarbij de delinquent onderworpen wordt aan bijzondere voorwaarden.

Uitstel van de tenuitvoerlegging van de straffen is een opdeproefstelling van de delinquent door een gerechtelijke beslissing waarbij deze geheel of gedeeltelijk vrijgesteld wordt van het ondergaan van een straf, die **wel uitgesproken werd**, om alzo er niet de nadelige gevolgen van te moeten dragen, voor zover deze beslissing niet wordt herroepen.

(8) VAN HOUTD, C.J., - CALEWAERT, W., *Belgisch Strafrecht*, III, Gent 1968, p. 1048.

(9) *idem, o.c., l.c.*

(10) VERSELE, J.C., *Le traitement des délinquants, R.D.P.*, 68-69, p. 274.

(11) VAN HOUTD, C.J., - CALEWAERT, W., *Belgisch Strafrecht*, III, Gent 1968, p. 1054.

Probation-uitstel is uitstel waarbij de delinquent onderworpen wordt aan bijzondere voorwaarden.

De Belgische probation mag niet gezien worden als een zelfstandige straf, zoals boete en gevangenisstraf, maar is een modaliteit die verbonden is met de opschorting en het uitstel (cfr. Infra).

II. TECHNIEK EN AANWIJZINGEN VAN DE BELGISCHE PROBATION

1. DEFINITIES.

Op technisch juridisch gebied komt de Belgische probation voor als een modaliteit van modaliteiten van straf, namelijk van opschorting van de veroordeling of van uitstel van de tenuitvoerlegging van de uitgesproken straf waarvan het genot - bij gerechtelijke uitspraak - afhankelijk wordt gemaakt van de naleving, door de delinquent, van de door het gerecht opgelegde en door de delinquent aanvaarde voorwaarden, onder gerechtelijk toezicht en met bevoegde maatschappelijke bijstand.(12)

Op penitentiaal gebied kan de probation beschouwd worden als een rechterlijk gelaste, ambulante behandeling van de delinquent of probant door deskundigen van het gedrag en van het milieu.(13) Het is de straf (14) van de gecontroleerde maar tevens geholpen vervulling van de dagelijkse plicht.(15)

Het is dus een sanctie in deze zin, dat ze de persoonlijke vrijheid van de probant beperkt. Immers, zo men de delinquentie opvat, niet alleen als een inbreuk tegen de wet, maar ook als een storing van de maatschappelijke verhoudingen, dan is het doelmatigste middel meestal de plichtige behoorlijk met zijn milieu te leren omgaan.(16)

2. DE BEVOEGDE INSTANTIES

1. PROBATION-OPSCHORTING.

Volgens artikel 3 van de wet van 29 juni 1964 zijn het de vonnisgerichten, met uitzondering van de hoven van Assisen en de politierechtbanken, die bevoegd zijn.

(12) DAUTRICOURT, J.Y., *De techniek en de aanwijzingen van de Belgische probation*. R.W., 65-66, kol. 1378.

(13) idem, o.c., l.c.

(14) Straf in de zin van «sanctie».

(15) DAUTRICOURT, J.Y., *De Belgische Wet van 29.6.1964 betreffende de opschorting, het uitstel en de probation*, Tijdschrift voor Strafrecht, 1967, p. 106.

(16) DAUTRICOURT, J.Y., *De techniek l.c.*

Verder ook nog de onderzoeksgerechten, wanneer zij van oordeel zijn dat de openbaarheid van de debatten schadelijk kunnen zijn voor de verdachte. (art. 8)

Tenslotte kunnen de kamer van inbeschuldigingstelling en de raadkamer ook nog beslissen over het al dan niet toepassen van de probatie-opschorting. (art. 4 par. 1)

De raadkamer heeft, na correctionalisatie van het misdrijf van aanranding der eerbaarheid zonder geweld, noch bedreigingen, gepleegd op de persoon of met behulp van een persoon van een kind dat niet de volle leeftijd van 16 jaar had bereikt, de probatie-opschorting toegelaten voor een periode van 5 jaar. Als voorwaarde werd het volgende opgelegd : de verdachte mocht gedurende deze periode geen gelijkaardig feit plegen. Waarom besliste de raadkamer hiertoe en gebeurde dit niet in openbare terechtzitting ? Men steunde zich op het feit dat verdachte nog geen noemenswaardige veroordeling opgelopen had en tevens gaf men als reden op dat een openbare behandeling de declassering van de verdachte zou kunnen veroorzaken en zijn reclassering in gevaar zou kunnen brengen.(17)

2. PROBATIE-UITSTEL.

Hier zijn het enkel de vonnisgerechten die bevoegd zijn, met uitzondering evenwel van de politierechtbank en de correctionele rechtbank die zitting houdt in hoger beroep. (art. 8 par. 2)

Wij verwijzen naar III. (onderzoek), waar zal aangeduid worden welke instanties in de praktijk het grootste belang hebben.

3. MISDRIJVEN WAARVOOR PROBATIE IS TOEGELATEN

1. PROBATIE-OPSCHORTING.

Om van de opschorting te kunnen genieten moet het gaan om misdrijven die van aard zijn dat ze niet moeten gestraft worden met een hoofdstraf van meer dan 2 jaar correctionele gevangenisstraf of een zwaardere straf. Bovendien moet de tenlastelegging bewezen zijn verklaard.

Ook wordt ordt vereist dat de beklaagde geen vroegere in kracht van gewijsde gegane veroordeling tot een criminele straf of tot een hoofdgevangenisstraf van meer dan 1 maand. heeft ondergaan. Ze is niet van toepassing in geval van overtreding van bepalingen, die strekken om de inning van fiscale rechten te verzekeren.

De beklaagde moet instemmen met de probatie-opschorting (art. 3 van de wet)

2. PROBATIE-UITSTEL.

De voorwaarde die hier gesteld wordt is een dubbele voorwaarde, namelijk : eerst en vooral mag de thans opgelegde straf niet hoger zijn dan 3 jaar hoofdgevangenisstraf. De beklaagde mag bovendien ook geen vroegere in kracht van gewijsde gegane veroordeling tot een criminele straf of tot een hoofdgevangenisstraf van meer dan 6 maanden hebben ondergaan. (art. 8 van de wet)

(17) Correctionele Rechtbank Antwerpen, 9.12.1964,R. W., kol. 845-847

In dit verband besliste het Hof van Cassatie in 1966 dat het uitstel niet onwettelijk wordt toegestaan, hoewel de beklagde vroeger tot een hoofdgevangenisstraf van meer dan 6 maanden werd veroordeeld, wanneer de vroegere veroordeling nog niet in kracht van gewijsde was gegaan op het ogeblik dat de beklagde de inbreuk pleegde die tot de nieuwe vervolgingen hebben geleid.(18)

NOTA :

1. Het probatie-uitstel kan enkel verleend worden voor de eigenlijke straffen. Deze maatregel geldt dus bijvoorbeeld niet voor beveiligingsmaatregelen.(19) Men dient echter wel op te merken dat het Hof van Cassatie in 1966 besliste dat het probatie-uitstel ook kan gelast worden voor een gedeelte van de straf.(20)

2. Probatie-uitstel kan niet verleend worden voor fiscale geldboeten. Evenmin kan het toegestaan worden voor misdrijven, vermeld in art. 20 par. 2 van de wet. (21)

Wij zullen in ons onderzoek vaststellen dat het vooral gaat om misdrijven tegen personen en misdrijven tegen het gezin. (cfr. III.)In deze zin waren ook de bevindingen van de heren Monenes en Versele. (22)

4. OPGELEGDE PROBATIE-VOORWAARDEN

De wetgever heeft geoordeeld dat hij de verplichtingen die aan de probant kunnen worden opgelegd, niet diende te omschrijven. Wij vinden dus geen beperkende opsomming in de wet. De rechter mag dus alle probatie-voorwaarden opleggen, die hij wil : gebiedende of verbiedende, aangepast aan de persoonlijkheid van de op de proef gestelde. Zo ook in het Britse en Amerikaanse probatiesysteem, terwijl in Frankrijk de voorwaarden beperkend worden opgesomd.(24)

(Daarnaast kennen we nog volgende schakeringen uit de rechtspraak : voorwaardelijke

(18) Cass., 5 december 1966,*Pas.* 1967, I, 428; - Cass., 20 juli 1967,*Pas.*, 1967, I, 1280.

(19) VANHALEWIJN, J.,*Beginselen van het strafrecht*, Leuven, 1970, p. 104.

(20) Cass. 16 mei 1966,*Pas.*, 1966, I, 1172.

(21) VANHALEWIJN, J.,*o.c.*, *l.c.*

(22) MOENENS, J., - VERSELE, J.C.,*Fenomenologische beschouwingen over de probatie*, *R.W.*, 67-68, kol. 225.

(23) In Frankrijk worden de voorwaarden wel beperkend opgesomd, maar dit wordt wel erg bekritiseerd. We citeren de voorwaarden :

CORNIL, P., *La probation : sanction pénale ou mesure de faveur*, *J.T.*, 58, 143.

«La surveillance et l'assistance ne pourront entraîner pour les condamnés, d'autres obligations que les suivantes :

1. obligation d'accepter l'aide morale et matérielle des délégués à l'épreuve, pour eux et leur famille.
2. obligation d'avoir une conduite satisfaisante en se conformant aux directives et conseils des délégués à l'épreuve.
3. obligation de ne pas quitter leur résidence ou leur emploi sans aviser, au préalable, le délégué à l'épreuve. (Loi du 14.3.1957)».

(24) DAUTRICOURT, J.Y.,*De techniek...*, *R.W.*, 65-66, kol. 1389.

voorwaarden en voorwaarden waarbij een delegatie wordt toegekend aan de probatie-assistent of aan de probatiecommissie).(25)

*Er zijn algemene voorwaarden, die bij elke probatiemaatregel behoren. Vooreerst hebben we bijvoorbeeld : van algemeen goed gedrag zijn ; verder de **guidancy** van de probatie-assistent, eventueel van de behandeling van de arts of van de psycholoog of psychiater aanvaarden. Dit kan ook nog inhouden : geen verhuizing zonder toestemming, regelmatig contact met de probatie-assistent, aanvaarden van huisbezoeken. Tenslotte zal de probant zich ook moeten schikken naar de bevelen en de raad van de probatiecommissie.(26)*

Deze algemene voorwaarden worden vermoed aanwezig te zijn bij elke probatiemaatregel, omdat ze tot het wezen van de instelling behoren, doch uit opvoedkundig standpunt worden ze uitdrukkelijk gesteld voor zover ze niet als ongepast voorkomen.(27) Het valt op te merken dat deze algemene voorwaarden gebiedend gesteld zijn.(28)

In verschillende gevallen kunnen deze algemene voorwaarden volstaan, meent Dautricourt (29) en hij vervolgt :
Maar, bij andere omstandigheden kunnen ook bijzondere voorwaarden opgelegd worden, die aan elk specifiek geval eigen zijn. Ze zijn gebiedend of verbiedend. Zo kan men de probant gebieden bij dezelfde werkgever te blijven of zich regelmatig bij een bepaalde arts aan te bieden (hoewel deze maatregel soms beschouwd wordt als een algemene voorwaarde).

Anderzijds kan men hem ook verbieden bepaalde drankgelegenheden te bezoeken of omgang te hebben met sommige personen.

Hun reden van bestaan is de bevordering van de maatschappelijke reïntegratie van de veroordeelde. Ze verschillen dus meestal van geval tot geval en hierbij zien we het belang in van de maatschappelijke enquête, die nuttige aanwijzingen kan geven om de voorwaarden te bepalen (zie verder).(30)

Het is belangrijk dat deze voorwaarden bijzonder zorgvuldig worden omschreven, want hierdoor wordt de taak van de probatie-assistent uitgestippeld.(31)

Maar tevens is het even belangrijk dat de voorwaarden bijzonder zorgvuldig gekozen worden : ze moeten doeltreffend zijn voor de probant ! De voorwaarden moeten én efficiënt én tegelijkertijd uitvoerbaar zijn.(32) Daarom moeten ze voldoen

(25) **VERSELE, J.C., - MOENENS, J.,***Fenomenologische beschouwingen over de probatie, R.W., 67-68, kol. 217.*

(26) **DAUTRICOURT, J.Y.,***De techniek..., R.W., 65-66, kol. 1389.*

(27) **DAUTRICOURT, J.Y.,***De Belgische wet van 29.6.1964 betreffende de opschorting, het uitstel en de probatie, Tijdschrift voor Strafrecht, 1967, p. 114.*

(28) *idem, o.c., l.c.*

(29) *idem, o.c., l.c.*

(30) *idem, o.c., l.c.*

(31) **CHARLES, R.,***Wet van 29.6.1964 betreffende de opschorting, het uitstel en probatie. Overzicht. Toepassingsmodaliteiten, R.W. 64-65, kol. 412.*

(32) **DAUTRICOURT, J.Y.,***De techniek..., R.W., 65-66, kol. 1390.*

aan bepaalde hoedanigheden die Dautricourt weergeeft : (33)

Ze moeten nuttig zijn en dus streng, doch verantwoord; mogelijk en menselijk ; nauwkeurig omschreven; niet te talrijk, vooral als ze verbiedend zijn. Het lijkt ook aangewezen vooral gebiedende voorwaarden te stellen, dit verhindert wellicht dat de probant de indruk zou krijgen in een karkan gekneld te worden : zo kan men bijvoorbeeld de probant een bepaald gebruik van zijn vrije tijd opleggen i. p. v. hem de omgang met bepaalde personen te verbieden, waarmee hij normaal zijn vrije tijd doorbrengt.

Het is mogelijk een syntetisch overzicht te geven van de criteria die gesteld worden om de voorwaarden te bepalen. Hiervoor maken we dankbaar gebruik van ons gesprek met de probatie-assistenten te Leuven en van enkele artikels. (34)

De voorwaarden moeten eerst en vooral nuttig zijn voor de behandeling of de heraanpassing van de delinquent (ze moeten middelen zijn en in geen geval een doel op zich). Ook dienen de voorwaarden zoveel mogelijk geïndividualiseerd en worden zij best zo positief mogelijk gesteld.

Bovendien moeten zij uitvoerbaar zijn en mogen zij geenszins de delinquent méér belasten dan wanneer hij de vrijheidsstraf had moeten ondergaan.

Een voorbeeld van bijzondere voorwaarden is : het verbod om alcoholische dranken te gebruiken. Deze voorwaarde kan heel streng opgevat worden (met een uitgebreide medische begeleiding) of beperkend (bepaalde drankgelegenheden niet meer betreden, ofwel na bepaalde uren niet meer).

Verder is er ook nog het verbod om speelzalen, paardenrennen en (of) bepaalde drankgelegenheden te betreden of het verbod een specifiek beroep of activiteit uit te oefenen (een kelner of magazijnier die veel goederen of geld onder zijn hoede heeft en betrapt wordt op diefstal kan een andere betrekking aangewezen worden).

Een andere bijzondere voorwaarde is ook nog het bevel in een bepaalde woonplaats te verblijven, verbod in een bepaalde woonplaats te verblijven en het verbod zich naar een bepaald woonplaats te begeven.

De probant kan ook verplicht worden het slachtoffer ten opzichte waarvan hij het misdrijf pleegde, te vergoeden.

De voorwaarden worden bepaald door een rechterlijke beslissing (cfr. bevoegdheid van de verschillende rechtbanken). Bij het bepalen ervan wordt meestal wel aandacht besteed aan de resultaten en bevindingen van de (meestal doorgevoerde) maatschappelijke enquête.

Heel belangrijk is, dat aan de probatiecommissie de mogelijkheid gegeven werd de bij rechterlijke beslissing gestelde voorwaarden geheel of ten dele op te schorten, nader te omschrijven of aan te passen aan de omstandigheden; in geen geval echter mogen deze voorwaarden verscherpt worden (art. 12 par. 1) Doch hierbij dient de commissie wel met omzichtigheid te werk te gaan : men moet ervan uitgaan dat de vonnisgerechten de voorwaarden degelijk in overweging genomen hebben.

(33) DAUTRICOURT, J.Y., *De techniek...*, R.W., 65-66, kol. 1390.

(34) MOENENS, J., - VERSELE, J.C., *Fenomenologische beschouwingen over de probatie*, R.W., 67-68, kol. 217 e.v.

CHARLES, R., *Wet van 29.6.1964...*, R.W., 64-65, kol. 393 e.v.

Als documentatie en praktische toepassing kunnen we hier het onderzoek in het gerechtelijk arrondissement Brussel vermelden, gedaan door J.C. Versele en J. Moenens (35)

Op 30 juni 1967 waren reeds 484 probanten toevertrouwd aan de beide (Nederlands- en Franstalige) Commissies, waarvan 400 gevallen weerhouden werden.

De voorwaarden waren :

- verbiedende : 114
- gebiedende : 346

De soorten behandelingen die opgelegd werden kunnen onderscheiden worden in :

- ambulante behandeling : 194 (waaronder een groot aantal sexuele delinquenten en grootwarenhuisdiefstallen)
 - behandeling in een instelling : 5
- behandeling door het medisch-sociaal centrum voor Hulp aan Alcoholiekers : 38. Deze actie is vooral gebaseerd op overtuigingskracht. Meermaals werd de probant ingelijfd in een AA - groep.

Een heel gamma van diverse voorwaarden werd opgelegd :

- met betrekking tot beroepsactiviteit : 114. Het ging hier meestal om probanten die in een bar werkten en die nu via een herscholingscursus een ander beroep aanleerden.
- met betrekking tot vrije-tijdsbesteding : 73. Dit kwam meestal voor bij jongeren die zich overgaven aan te frequent herbergbezoek, met het daaruit voortspruitend drankmisbruik.
- voorwaardelijke voorwaarde : 42. Dit zijn voorwaarden waarvan de toepassing niet onmiddellijk door de rechtbank is bevolen : de probatiecommissie werd gemachtigd de voorwaarde te bevelen, indien - en op het ogenblik - dat deze toepassing haar noodzakelijk blijkt (bv. therapie in een instelling).
- voorwaarden waarbij een delegatie aan de commissie of probatie-assistent werd toegekend : 1119. De probant zal hier de adviezen, die de assistent nodig acht op een bepaald ogenblik in verband met het beroep van de probant, moeten opvolgen. (hierbij worden de adviezen natuurlijk niet bepaald door de rechter - merk het verschil met de voorwaardelijke voor voorwaarden - maar door de commissie of assistent).

Wij verwijzen ook naar het onderzoek in III., waaruit duidelijk de algemene voorwaarden (algemeen goed gedrag en dergelijke) blijken en waaruit tevens verschillende bijzondere voorwaarden naar voren komen, waaronder enkele specifiek voor de studentenstad Leuven.

(35) VERSELE, J.C., - MOENENS, J., *Fenomenologische beschouwingen over de probatie*, R.W., 67-68, kol. 217

5. MAATSCHAPPELIJKE ENQUETE

Art. 2 van de wet stelt :

Met het oog op de eventuele toepassing van de artikelen 3 en 8 hierna, kunnen het openbaar ministerie - met uitzondering van het openbaar ministerie bij de politierechtbank - , de onderzoeksrechter, de onderzoeks- en de vonnisgerechten - met uitzondering van de hoven van assisen en de politierechtbanken - op verzoek van de verdachte of met zijn instemming, een maatschappelijke enquête over zijn gedragingen en zijn milieu doen instellen door een probatie-assistent.

Het is niet voldoende de rechter te laten beschikken over talrijke maatregelen, het moet hem ook mogelijk zijn oordeelkundig de maatregel te kiezen, die - in het belang van de delinquent en in dat van de maatschappij - het best past bij de persoonlijkheid van de beklaagde (eventueel een straf zonder uitstel, of een gewoon uitstel... of probatie...). Wanneer nu de rechter een probatiemaatregel kiest, moet hij daarenboven met kennis van zaken de probatievoorwaarden kunnen bepalen.(36)

Met dit doel voor ogen (namelijk doeltreffende probatiemaatregelen bepalen) voorziet art. 2 van de wet een (voorafgaande) maatschappelijke enquête.

Deze maatschappelijke enquête is echter niet verplicht. Immers er bestaat gevaar dat door het instellen ervan en de daardoor veroorzaakte ruchtbaarheid, de sociale declasserings van de betrokkene zou kunnen veroorzaken of de reclasherings zou bemoeilijken.(37)

Deze enquête wordt toevertrouwd aan één der probatie-assistenten, die aangewezen is voor het gerechtelijk arrondissement waarin de enquête moet worden gedaan.

Hierbij zal hij proberen de delinquent zo goed mogelijk te laten meewerken. Bovendien zal hij kennis hebben van het strafdossier.

De enquête draagt de naam : *Maatschappelijke enquête over de gedragingen en het milieu van de verdachte.* (38)

Dit houdt in dat de probatie-assistent in zijn onderzoek (= speciaal inlegdossier dat terecht komt bij het gerechtelijk dossier; samen vormen zij het persoonlijkheidsdossier) o.a. volgende inlichtingen zal geven : de familietoestand, de genoten opvoeding, de morele opvattingen, de belangstelling en ontspanning, de gezondheidstoestand, de beroeps geschiedenis, huidige betrekking, inkomsten, levensstandaard, huisvesting en de huidige aspecten van de persoonlijkheid.(39)

Bovendien kunnen de gerechtelijke autoriteiten nog andere inlichtingen vragen en laten onderzoeken. De probatie-assistent zal als besluit advies kunnen uitbrengen over de gewenstheid van een probatiemaatregel en geeft in voorkomend geval zijn voorstellen hieromtrent te kennen. Naast deze maatschappelijke enquête gaat men

(36) CHARLES, R., *Wet van 29.6.1964.....*, R. W., 64-65, kol. 393.

(37) idem;o.c., l.c.

(38) CHARLES, R., *Wet van 29.6.1964.....*, 64-65, kol. 410.

(39) Dokument : Rapport van maatschappelijke enquête.

tenslotte soms over tot een lichamelijk en/of geestesonderzoek, hoewel de wet daarover niet spreekt.(40)

Voor deze maatschappelijke enquête is echter de toestemming van de probant nodig. Er is natuurlijk geen probleem wanneer de probant zelf verzocht heeft tot het instellen van de enquête. Is dit niet zo, dan kan tot de enquête niet worden overgegaan, dan mits zijn toestemming.

Om het belang van deze enquête nogmaals te benadrukken, geven we nog even de mening weer van J. Dautricourt (41): *Probatie kan wel zonder enquête of persoonlijkheidsonderzoek gelast worden, maar dan blijft ze wetenschappelijk onverantwoord : ze heeft dan geen andere grond dan het goedvinden van de rechter.*

Het blijft een blinde weddenschap en een beroep op de improvisatie van de probatie-assistent zonder te weten of de probant aan de probatie behoefte heeft en of hij ermee geholpen zal zijn.

Naast deze maatschappelijke enquête en al de andere adviezen blijft de rechter echter soeverein en beslist uiteindelijk over het al dan niet toekennen van de probatiemaatregel. Twee arresten van het Hof van Cassatie geven duidelijk dit principe weer. Het eerste besliste dat de rechters, binnen de door de wet gestelde perken, vrij oordelen over de vraag of het uitstel moet worden toegestaan voor de straffen die ze opleggen.(42) Een tweede arrest wees erop dat een weigering probatieuitstel te verlenen voldoende gemotiveerd is wanneer de rechter zich beroept op de ergheid der feiten en op het gebrek aan schaamtegevoel dat de beklaagde na de feiten heeft getoond.(43)

In ons onderzoek zullen wij erop wijzen hoe zeldzaam het is dat er in het gerechtelijk arrondissement Leuven vooraf een maatschappelijke enquête gebeurt.

6. DE PROBATIECOMMISSIE

In de wet, meer bepaald in **art. 9, lid 2**, vinden we hierover het volgende : *Op de tenuitvoerlegging van de probatiemaatregelen wordt toegezien door de probatiecommissie, waaraan de assistenten verslag uitbrengen.*

Verder vermeldt **art. 10** : *Bij iedere rechtbank van eerste aanleg wordt een probatiecommissie ingesteld. Wanneer de behoeften van de dienst het vereisen kan de Minister van Justitie die commissie in verscheidene kamers splitsen.*

De probatiecommissies zijn samengesteld uit een voorzitter, wakend- of eremagistraat, aangewezen door de eerste voorzitter van het Hof van Beroep en uit 2 leden nl. een advocaat, door de Minister van Justitie gekozen uit 2 lijsten van 2 namen, onderscheidenlijk door de procureur des Konings en door de stafhouder van de Orde opemaakt; het tweede lid is een ambtenaar, aangewezen door de Minister van Justitie.

(40) CHARLES, R., *Wet van 29.6.1964.....*, R. W., 64-65, kol. 411.

(41) DAUTRICOURT, J.Y., *De techniek.....*, R. W., 65-66, kol. 1377.

(42) Cass., 18 januari 1965, *Pas.*, I, 483.

(43) Cass., 16 mei 1966, *Pas.*, I, 1172; *R.D.P.*, 66-67, 513.

De voorzitter en ieder lid hebben één of meer plaatsvervangers die op dezelfde wijze worden aangewezen. De procureur des Konins woont de vergaderingen bij met raadgevende stem.

De Minister van Justitie benoemt één of meer secretarissen.

De Koning regelt de werking van deze commissies. Hij kan aan de leden en aan de plaatsvervangers een vergoeding toekennen waarvan Hij de modaliteiten en het bedrag vaststelt.

Behoudens afwijkingen, door de Koning vast te stellen, wordt de territoriale bevoegdheid bepaald door de verblijfplaats van de verdachte of veroordeelde. *(De verklaring hiervoor is wellicht te vinden in het feit dat men de delinquent op de voet wil volgen).*

Over de werking van de commissie kan gezegd worden dat zij wordt bijeengeroepen door de voorzitter. Zij zetelt met gesloten deuren en kan slechts geldig beraadslagen indien de 3 leden aanwezig zijn. (K.B. 9 november 1964 betreffende de werking van de probatiecommissies).

De beslissingen worden met meerderheid van stemmen genomen (art. 5 van dit K.B.).

Een proces-verbaal van de vergadering wordt opgemaakt waarvan een afschrift wordt overgemaakt aan de sociale dienst bij het Ministerie van Justitie (art. 6 van dit K.B.).

De leden zijn benoemd voor een termijn van 3 jaar (art. 1 van dit K.B.).

Van zodra de gerechtelijke beslissing, die een probatiemaatregel gelast, in kracht van gewijsde is gegaan, bezorgt de griffier binnen de 24 uur daarvan een uitgifte aan de voorzitter van de bevoegde probatiecommissie (art. 11, lid 1).

De taak van de commissie bestaat erin een probatie-assistent aan te duiden (art. 11, lid 2). Deze aanwijzing wordt door een aangetekende brief bekend gemaakt door de commissie aan de probant. De commissie heeft ook inzage in de verslagen van de assistent (art. 11, lid 3). De probatie-assistent maakt namelijk om de 3 maanden een verslag over de toestand van de probant met eventuele voorstellen.

De commissie kan ook een nadere omschrijving, een aanpassing aan nieuwe omstandigheden en een eventuele opschorting van de gestelde voorwaarden geven (art. 12 par. 1). Ze kan volstaan met het berispen van de delinquent (Memorie van Toelichting p. 13). Wanneer anderzijds de opgelegde voorwaarden niet worden nageleefd en dit door de commissie als erg wordt bevonden, dan kan zij dat ter kennis brengen van het Openbaar Ministerie teneinde de herroeping van de probatiebeslissing te bekomen (art. 13 par. 3 en art. 14 par. 2).

Tussen deze 2 uitersten ligt een gamma van mogelijkheden, die de Commissie kan aanwenden. Zo kan zij bijvoorbeeld de voorwaarden nader omschrijven, aanpassen aan de gewijzigde omstandigheden, doch zonder deze evenwel te verscherpen (art. 12).

Bovendien kan de commissie de opgelegde voorwaarden geheel of ten dele opschorten, wanneer zij vaststelt dat het gedrag van de probant opmerkelijk verbeterd is. Doch hierbij dient opgemerkt dat deze opschorting niet steeds definitief hoeft te zijn.

Tegen deze beslissingen die de commissie krachtens art. 12 par. 1 genomen heeft kan zowel het Openbaar Ministerie, door een vordering, als de probant, door een verzoekschrift beroep aantekenen bij de rechtbank van eerste aanleg. Als vormvereiste

wordt gesteld dat dit schriftelijk en met redenen omkleed zou gebeuren. Het moet bovendien gebeuren binnen de 10 dagen, te rekenen vanaf de kennisgeving van de beslissing van de commissie (art. 12 par. 2).

Uit ons onderzoek is gebleken hoe enorm veel werk de commissie en de secretaris ervan bezorgd wordt : naast de probatie-assistenten zorgen zij trouwens voor de goede afloop van elk probatiegeval.

7. PROBATIE-ASSISTENTEN

Hun taak bestaat eerst en vooral uit het opstellen van een maatschappelijke enquête (art. 2). Voor een nadere omschrijving van deze enquête verwijzen wij naar VIII par. 5.

De probatie-assistent zal als besluit advies kunnen uitbrengen over de gewenstheid van een probatiemaatregel en geeft in voorkomend geval zijn voorstellen hieromtrent te kennen bij de commissie.

De assistenten krijgen ook de leiding over de probanten (art. 9) : gedurende de proefperiode is de probatie-assistent de vertrouwenspersoon van de probant.

Verder moet hij ook zorgen voor een verslag bij de probatiecommissie over het gedrag van de probant en over de eventuele, passende op te leggen maatregelen. Dit minimum om de 3 maand (art. 11, lid 3).

De probatie-assistent vervult de rol van bijstand en morele steun om alzo de vertrouwenspersoon te worden van de probant. Hij mag zich in geen geval voordoen als controle-apparaat.

Uit de gesprekken met de probatie-assistenten te Leuven kwam duidelijk naar voren welke bezorgdheid dit wel meebrengt en welke persoonlijkheid soms wel vereist wordt.

De assistent moet worden aanvaard als een vriend en als een vertrouweling, wat slechts mogelijk is als hij ervan blijk geeft dat hij met de persoon, ondanks zijn tekortkomingen, begaan is en hem behandelt als iemand die achting en eerbied verdient.

Natuurlijk is er de moeilijkheid dat de probatie-assistent in de ogen van de probant *het gezag* vertegenwoordigt van de rechtbank die toezicht op hem uitoefent, en tevens de hand die hem bijstaat. Hij moet dat inzien en het te boven komen dank zij een bijzondere handigheid, terwijl hij ook oog moet hebben op de maat van het toezicht en van de vrijheid volgens de vereisten van elk bijzonder geval.

Verder verwijzen wij naar II. par. 10.

8. DUUR VAN DE PROBATIE - BEHANDELING

In art. 3, lid 3 en art. 8, par. 1 lid 2 stelt de wet termijnen vast in verband met de duur van de probatie. Zowel voor opschorting als voor uitstel schommelen deze termijnen tussen 1 jaar en 5 jaar. De uit te spreken termijn kan o.i. afhankelijk zijn van de zwaarte van de straf en van het verleden van de persoon. Daarbij zal de rechter ook rekening houden met de graad van begeleiding die hij nodig acht.

Uit een onderzoek, (44) gedaan in het gerechtelijk arrondissement Brussel, kunnen we hieromtrent enkele interessante vaststellingen doen : op 30 juni 1967 waren reeds 486 probanten toevertrouwd aan beide (Nederlands- en Franstalige) commissies te Brussel, waarvan 400 dossiers werden weerhouden.

De statistiek in verband met de uitgesproken termijnen ziet er als volgt uit :

1 jaar : 4 = 1 %
2 jaar : 22 = 5,5 %
3 jaar : 92 = 23 %
4 jaar : 20 = 5 %
5 jaar : 262 = 65,5 %

Wellicht is het groot aantal proeftermijnen van 5 jaar te wijten aan het feit dat de rechter wel probatie wil gelasten, doch uiterst bekommerd blijft om de speciale bescherming en in die lange duur een soort van voorzorg ziet. (45)

Een gevolg hiervan is dat de probatie-commissies geneigd zijn om, vóór het verstrijken van de duur van de probatietoepassing, de termijn, de bijzondere voorwaarden en de begeleiding op te schorten, wanneer de probatie-assistent meedeelt dat het geval gunstig gestabiliseerd is en geen probleem meer inhoudt. (46)

Sommige gerechten geven ons inziens ook de voorkeur aan een lange periode omdat aldus de vooruitgang van de probanten de beloning kan opbrengen van een opschorting.

Ook in andere onderzoeken behaalden de lange termijnen, en vooral de maximum-termijnen van 5 jaar, duidelijk de meerderheid. (47)

In het onderzoek te Leuven kwam vooral de gemiddelde termijn van 3 jaar naar voren en dan pas - hoewel ook in belangrijke mate - de maximumtermijn. (cfr. III en de aldaar vermelde beperkingen van het onderzoek.)

9. HERROEPING EN VERJARING.

Probatie-opschorting en probatie-uitstel kunnen tenietgaan door herroeping of verjaring. (art. 13 tot 18 van de Wet)

Wat de herroeping betreft dienen enkele punten toch nader toegelicht : de opschorting wordt van rechtswege herroepen ingeval gedurende de proeftijd een nieuw misdrijf gepleegd is, dat veroordeling tot een criminele straf of een correctionele hoofdgevangenisstraf van meer dan 6 maanden zonder uitstel ten gevolge heeft gehad. (art. 13 par. 1)

De opschorting kan ook herroepen worden indien het nieuwe gedurende de proeftijd gepleegde misdrijf een veroordeling tot een correctionele hoofdgevangenis-

(44) MOENENS, J., - VERSELE, J.C., *Fenomenologische beschouwingen over de probatie*, R. W., 67-68, kol. 226.

(45) *idem, o.c., l.c.*

(46) *idem, o.c., l.c.*

(47) SOMERS-DEMANCK, J. - VERSELE, S., *Contribution à la recherche des facteurs de réussite et d'échec en matière de probation. (Analyse de 300 cas de probation dans l'arrondissement de Bruxelles)*, R.D.P. 69-70, p. 596.

straf zonder uitstel van ten minste 1 maand en ten hoogste 6 maanden ten gevolge heeft gehad. Herroept het gerecht de opschorting niet, dan kan het de gewone opschorting vervangen door de probatie-opschorting of aan laatstgenoemde nieuwe voorwaarden verbinden. (art. 13 par. 2)

De probatie-opschorting kan ook worden herroepen indien degene voor wie die maatregel is genomen, de opgelegde voorwaarden niet naleeft, en de probatiecommissie de niet-naleving voldoende erg heeft geacht om ze ter kennis van het Openbaar Ministerie te brengen. Ook in dit geval kan het gerecht nieuwe voorwaarden verbinden aan de probatie-opschorting, in plaats van ze te herroepen.

Inzake probatie-uitstel geldt volgende regeling, wat betreft de herroeping : het uitstel wordt van rechtswege herroepen ingeval gedurende de proefperiode een nieuw misdrijf gepleegd is, dat veroordeling tot een criminele straf of correctionele hoofdgevangenisstraf van meer dan 2 maanden zonder uitstel ten gevolge heeft gehad. (art. 14 par. 1)

Het probatie-uitstel kan worden herroepen indien degene voor wie die maatregel is genomen, de opgelegde voorwaarden niet naleeft. (art. 14 par. 2, 1e lid)

Wij willen er tenslotte op wijzen dat er mensen schijnen te zijn die min of meer bestendig een morele steun nodig hebben en indien dat zo is, dan is er waarschijnlijk geen reden waarom ze niet herhaaldelijk op probatie zouden worden gesteld totdat hun misdadige neigingen vanzelf, met de jaren uitsterven. Deze gevallen verdienen echter een heel grondige overweging. Deze overweging durven we maken na ons onderzoek te Leuven en contact met de probatie-assistenten.

10. DE PROBATIE IS IN FEITE VOORBEHOUDEN AAN EEN BEPERKT AANTAL GEVALLEN.

Uit wat voorafging komt wellicht wel het vermoeden op, dat in feite de probatie voorbehouden blijft aan een beperkt aantal gevallen. (cfr. I Historiek en begripsbepalingen; II II: par. : Definitie; par 3 : Misdrijven waarvoor probatie toegelaten is; par. 5 : Maatschappelijke enquête; par. 7 : De probatie-assistenten). Dit vermoeden zal bevestigd worden door onderzoekingen, waarnaar verder verwezen wordt.

Voorerst maken we gebruik van het reeds geciteerde onderzoek in het gerechtelijk arrondissement Brussel : (48)

we citeren enkele vaststellingen :

- a. meer mannen dan vrouwen kwamen in aanmerking.
- b. het waren vooral ongetrouwden.
- c. vooral de leeftijdsklasse van 18 tot 30 jaar, maar ook wel de klasse van 30 tot 40 jaar.
- d. het betrof vooral personen met een lage sociale status en laag studieniveau.

(48) MOENENS, J. - VERSELE, J.C., *Fenomenologische beschouwingen over de probatie*, R.W., 67-68, kol. 225 e.v.

e. de aard van de misdrijven was als volgt :	
misdrijven tegen eigendom	: 206 op 400
sexuele misdrijven	: 141 op 400
misdrijven tegen het gezin	: 24 op 400
misdrijven tegen personen	: 14 op 400
varia	: 15 op 400

Niet al deze vaststellingen kunnen we aanhalen als bewijs voor ons vermoeden : is het niet zo, dat in feite meer mannen dan vrouwen in aanraking komen met het gerecht; zijn het niet de genoemde leeftijdsklassen die meestal voorkomen; en tenslotte welke sociale status hebben de meeste delinquenten ?

In hetzelfde kader situeren we ons **onderzoek** in het gerechtelijk arrondissement Leuven (cfr. III : een schematisch overzicht met conclusies en aanduiding van de beperkingen, wijst echter ook op de juistheid van het vermoeden).

Verder willen we ook verwijzen - in de optiek van deze paragraaf - naar de bepaling die de **criminologie** geeft over de probatie.(49)

De criminologie bepaalt de probatie immers als een gerechtelijk gelaste en gehandhaafde ambulatoire behandeling van de delinquent, bedoeld als medisch verantwoorde, maatschappelijk gesteunde, actieve en individuele reclassering.(50)

Prof. Dautricourt stelt dat deze behandeling niet op elke delinquent van toepassing of mogelijk is. We maken dan ook dankbaar gebruik van zijn onderzoek.(51)

Hij vertrekt bij de opsporing van delinquenten die in hun gewoon milieu aan een **blijvende oorzaak** van deliktueel gedrag onderhevig zijn. Daarvoor is reclassering nodig. Telkens houdt hij een bespreking en gaat alzo na of de probatiebehandeling al dan niet de gewenste behandeling zou zijn.

De bespreking kan verlopen als volgt :

a. Er kan een toestand van affectieve nood en van sociale ontreddering bestaan. (gebrek aan milieu, verstoting uit het milieu, bedorvenheid van het milieu e.d.)

b. Er kan een conflict bestaan tussen de delinquent en zijn milieu. Zolang het conflict duurt, is het subject tot alles in staat. Het zal vluchten, drinken, stelen en zich misschien aan allerlei gewelddaden overleveren, maar het zal ook vlug bedaren, zo een affectieve stabilisatie optreedt.

De oplossingen hiervoor zijn de verzoening met het milieu of de schepping alsmede de aanvaarding van een nieuw affectief centrum.

c. Een belangrijke opmerking dient gemaakt voor de *medische gevallen*. De

(49) De betekenis die Prof. Dautricourt geeft aan het begrip probatie komt o.i. eerder neer op een medisch-therapeutische behandeling. De vraag moet gesteld worden of dit niet een te eenzijdige interpretatie is.

Tevens merken we op dat in deze visie steeds gesproken wordt over «probatiebehandeling», wat reeds een vooroordeel in de aangeduide zin zou kunnen inhouden.

(50) **DAUTRICOURT, J.Y.,** *Techniek....., R. W.,* 65-66, kol. 1385.

(51) *idem, o.c., l.c.*

behandeling hiervan behoort tot de medische therapie. Als medische gevallen kunnen we noemen : de abnormalen, geïntoxiceerden (o.a. alcoholiekers) en bepaalde zededelinquenten (o.a. exhibitionisten en sexueel geperverteerden).

d. In karakteriële gevallen komen karakteriële en affectieve onrijpheid of meer getypeerde karakteriële afwijkingen voor als blijvende oorzaak van de delinquentie.

De onrijpheid uit zich in willoosheid en onstandvastigheid : deze delinquenten *hebben geen karakter*. Hierop heeft men wel weinig vat. Maar zoals kinderen, wat zij gebleven zijn, hebben ze nood aan toezicht en strenge tucht.

De meer getypeerde karakteriële afwijkingen zien we b.v. bij de kleptomaan en de speler.

In geval c. en d. gaat de leiding van de probatie-assistent over naar de psychiater, de psycholoog of de geneesheer, maar de samenwerking met de assistent kan steeds erg gewaardeerd worden. In deze gevallen zal men, alvorens over te gaan tot het toepassen van de probatiemaatregel eerst nagaan of de probatie wel voordelen bijbrengt.(52)

Wegen deze voordelen op tegen de strafuitvoering en is er hoop op resultaat, dan pas zal men - weliswaar heel voorzichtig - besluiten tot de probatiebehandeling.

Vergeet we daarenboven ook niet dat art. 3 van de wet uitdrukkelijk de **instemming van de verdachte** eist. Het is de bedoeling om dankzij deze instemming de doeltreffendheid te verzekeren van de maatregel die wordt ingevoerd. Die voorwaarde is derhalve van wezenlijk belang. Bij ontstentenis van enig gegeven waaruit de vervulling ervan blijkt, is de beslissing die de opschorting van de uitspraak der veroordeling beveelt, door een onwettelijkheid aangetast.(53)

Duiden wij tenslotte op de **motiveringsplicht van de rechter**. Een cassatie-arrest (54) stelde dat aan de motiveringsplicht voldaan is, wanneer de rechter vaststelt dat de beklagde in de voorwaarden verkeert om het voordeel van het uitstel te genieten en hij bovendien aanstipt dat het te hopen is dat de beklagde zich zal beteren.

Een ander cassatie-arrest (55) stelde dat een weigering probatie te verlenen voldoende gemotiveerd is, wanneer de rechter zich beroept op de ergheid der feiten en op het gebrek aan schaamtegevoel dat de beklagde na de feiten heeft getoond.

Ter illustratie geven we enkele voorbeelden van motivering.(56)
aangezien de individuele en sociale doeleinden van de vervolging kunnen gerealiseerd worden door toepassing van de wet van 1964...
aangezien een veroordeling de verdachte zou brandmerken en zijn toekomst onnodig in gevaar brengen.

(52) Dit doet de rechter steeds : doch uitdrukkelijk wel vereist in deze gevallen.

(53) Cass., 20 juli 1967, R.W., 66-67, kol. 1128.

(54) Cass., 23 oktober 1967, Pas., 1968, I, 249.

(55) Cass., 16 mei 1966, Pas., I, 1172; R.D.P., 66-67, 513.

(56) **MOENENS, J., - VERSELE, J.C., Fenomenologische beschouwingen over de probatie, R.W., 67-68, kol. 217.**

In het onderzoek dat volgt, wordt gewezen op de mogelijkheid van een grondig onderzoek (per gerechtelijk arrondissement) om tot een reëel en uitgewerkt beeld te komen van de stelling die in deze paragraaf werd naar voren gebracht.

III. ONDERZOEK IN HET GERECHTELIJK ARRONDISSEMENT LEUVEN OVER HET GERECHTELIJK JAAR 1970 - 1971 (1.9.1970 - 30.8.1971) NAAR DE WERKING VAN DE PROBATIECOMMISSIE

Vooreerst willen we onze dank uitspreken aan de heer Simons, Procureur des Konings te Leuven, de heer De Pauw, voorzitter van de Probatiecommissie te Leuven, de heer Van Aerde, secretaris van de Probatiecommissie, Mevrouw Steeno-Danbreux en Juffrouw Ketelslegers, probatie-assistenten te Leuven.

Onze dank gaat ook speciaal naar Mevrouw Genonceaux, Directeur Sociale Dienst bij het Ministerie van Justitie te Brussel voor de schriftelijke toelating tot het inzien van de dossiers.

Het past, vooraf te wijzen op de beperktheid van het onderzoek dat we verrichtten. Het kan beschouwd worden als een eerste stap naar een grondig onderzoek.

Dit zou kunnen bestaan enerzijds uit een evolutieschets van de in Leuven uitgesproken probatiegevallen en anderzijds uit een evolutieschets van de in Leuven behandelde probatiegevallen.

Bovendien zou men moeten of kunnen nagaan per gerechtelijk jaar :

- het aantal probaties ten aanzien van het aantal veroordelingen,
- het aantal probaties ten aanzien van het aantal gewone uitstellen of opschortingen,
- het aantal hervellingen (herroepingen) van probanten ten aanzien van het aantal normale hervellingen bij gewone veroordelingen,
- de leeftijdsgroepen van de probanten ten aanzien van de leeftijdsgroepen van alle veroordeelden,
- het aantal misdrijven van een bepaalde aard waarvoor probatie verleend wordt, ten aanzien van het totaal aantal gepleegde misdrijven van die aard,
- de burgerlijke stand en het geslacht van de probanten ten aanzien van de burgerlijke stand en het geslacht van alle veroordeelden,
- het beroep en de sociale status van de probanten ten aanzien van het beroep en de sociale status van alle veroordeelden.

Wellicht zou men ook kunnen nagaan welke rechters en advocaten probatie verlenen of voorstellen.

Ons inziens zou dit een zeer juist beeld brengen over een gerechtelijk arrondissement en zou bovendien, naast de gegevens over de probatie, ook verschillende andere vaststellingen naar voren brengen (geslacht, leeftijd, burgerlijke stand, sociale status, enz.. van de delinquenten).

Het opzet van dit werk en de beperkte tijdsomvang lieten dit niet toe.

Het inzien van de beperktheid en van de zeer relatieve waarde wordt dus verwacht van de lezer.

I. Gedurende het gerechtelijk jaar 1970-1971 waren er bij de probatiecommissie te Leuven 153 dossiers aanhangig.

Dit aantal werd als volgt bekomen :

60 : te Leuven uitgesproken gevallen gedurende het gerechtelijk jaar 1970-1971, die tevens te Leuven dienden behandeld.

93 : enerzijds de vroeger uitgesproken gevallen te Leuven of in een ander arrondissement, en anderzijds de elders uitgesproken gevallen gedurende het gerechtelijk jaar 1970-1971.

II. Gedurende het gerechtelijk jaar 1970-1971 deden we volgende vaststellingen, aangaande deze 153 gevallen :

1. Herroeping : 2 op 153.

Er vonden slechts twee herroepingen plaats, één omwille van nieuwe feiten en één omwille van het niet naleven der voorwaarden.

Dit laat veronderstellen dat ofwel de evolutie in deze 153 gevallen zeer gunstig is, ofwel dat de probatiecommissie te mild is.

We opteren echter voor het eerste : in het verder verloop zullen we zien dat in een aanzienlijk aantal gevallen opschorting van de bij rechterlijke beslissing gestelde voorwaarden heeft plaats gehad (= toepassen van art. 12 der wet).

Bovendien verwijzen we naar ons besluit (H.F. VI, *fundamentele optie*) waarin we stellen dat reklassering een opdracht is voor de maatschappij en dat bestraffing wel duidelijk moet overeenstemmen en moet aansluiten bij een fundamentele visie op de mens en de maatschappij. Deze optie veronderstelt begeleiding en ipso facto bezorgdheid en geduld.

2. einde termijn : 6 op 153.

3. Toepassing van art. 12 der wet : 29 op 153.

Art. 12 par. 1 stelt dat de Commissie de bij de rechterlijke beslissing gestelde voorwaarden geheel of ten dele kan opschorten, nader omschrijven of aanpassen aan de omstandigheden.

In het arrondissement Leuven stelden we vast dat de toepassing van art. 12 meestal een volledig opschorten van de voorwaarden inhoudt en als dusdanig een begrip is geworden voor de probatiecommissie.

Wij menen uit de resultaten en in het licht van deze interpretatie een gunstige evolutie bij de probanten te mogen onderkennen en aldus ook een efficiëntie van het probatiesysteem. Trouwens, deze gunst wordt slechts toegekend na vastgesteld te hebben dat de probant de voorwaarden stipt heeft opgevolgd én dat zij efficiënt waren.

4. Verdwenen : 2 op 153.

Ook dit aantal is zeer laag. (cfr. herroeping)

5. Verhuisd : 2 op 153.

6. Speciale opheffing : 1 op 153.

(dankzij een collectieve maatregel van Minister Vranckx in december 1970).

III. De volgende gegevens hebben nog slechts betrekking op de gevallen, uitgesproken te Leuven gedurende het gerechtelijk jaar 1970-1971 en in behandeling gegeven van de probatiecommissie te Leuven (60 gevallen). Hier weer en meer dan ooit geldt de relativiteit en beperktheid.

1. Geslacht : aantal mannen : 43
aantal vrouwen : 17

Maar is het niet zo, dat in het algemeen meer mannen veroordeeld worden ?

2. Burgerlijke stand :

aantal gehuwden op moment van de uitspraak : 33
aantal gehuwden maar gescheiden levend : 5
aantal ongehuwden : 21
weduwe : 1

Dat het aantal gehuwden meer dan de helft bedraagt, stemt overeen met de leeftijdsklassen.

3. Leeftijdsgroepen :

18 - 21 j.	21 - 30 j.	30 - 40 j.	40 - 50 j.	50 - 60 j.	ouder
7	27	11	13	2	0

De jongste groep volwassenen behaalt duidelijk de meerderheid.

Wel is interessant te bemerken dat ook de groepen (30 - 40 j.) en (40 - 50 j.) tezamen nog een sterke groep vormen.

Wellicht zijn het dezelfde leeftijdsklassen die gewoonlijk in aanraking komen met de strafrechter. Zij zijn de meest actieve groep van onze bevolking.

4. Beroep :

arbeiders : 30 (waaronder 2 magazijniers, 2 kelners en 2 chauffeurs).

bedienden : 6.

openbare ambtenaren : 3.

zelfstandigen : 4 (2 handelaars en 2 herbergiers)

studenten : 11

zonder : 4

Opvallend is dat de helft der probanten hier arbeiders waren; dit komt duidelijk overeen met de bewering van heren Moenens en Versele (cfr. II, par. 10) in verband met de sociale lagere status.

Ook hier stelt zich de vraag of dit niet de hele tendens is in ons strafrechtstelsel.

Typisch voor de studentenstad is het aantal studenten-probanten. We zullen verder de typische voorwaarden zien voor studenten en het typisch gepleegde misdrijf.

De vier gevallen zonder beroep, betreffen vrouwen.

5. Aard van het gepleegde misdrijf :

- diefstal : 23
 - diefstal met braak : 2
 - heling : 2
- aanranding der eerbaarheid : 7
 - poging tot aanranding der eerbaarheid : 1
 - openbare zedenschennis : 8
 - aansporing tot ontucht : 1
- opzettelijk slagen en verwondingen : 10
 - smaad aan politie : 1
- familieverlating : 4
- varia : valse naamdracht : 1
 - ongewettigde wapendracht : 1
 - valsheid in geschriften : 2
 - inmenging in openbaar ambt : 1
 - dopingspraktijk : 1

Vooreerst willen we aanmerken dat verschillende malen probatie verleend werd voor twee verschillende misdrijven, die tezamen behandeld werden.

Het aantal diefstallen is tamelijk hoog : het gaat meestal om grootwarenhuisdiefstallen gepleegd door vrouwen en fietsdiefstallen door studenten.

Ook constateren we dat de mannen een tamelijk groot aantal sexuele misdrijven begaan, waarvoor probatie toegepast wordt.

Vershillende mannen werden onder probatie gesteld wegens slagen en verwondingen (veelal onder invloed van **dronkenschap**)

Zie dan ook *opgelegde voorwaarden*

Ook voor familieverlating werd probatie verleend : also tracht men de man eventueel niet uit het gezin weg te rukken en door regelmatig contact hem aan te sporen het onderhoudsgeld te betalen. We merkten op dat dit niet steeds lukt !

Onder de rubriek varia gaven we ook een gedetailleerd overzicht.

6. Opgelegde voorwaarden :

- algemeen goed gedrag : 50
 - stipt de richtlijnen van de probatie-assistent, gegeven onder toezicht van de commissie, volgen : 17
 - regelmatig contact met de probatie-assistent : 1
- zich onderwerpen aan een medische behandeling : 6
 - zich onderwerpen aan een psychiatrische behandeling : 3
 - zich onderwerpen aan een psychologisch onderzoek : 2
 - medico-sociale behandeling i.v.m. alcoholisme : 1
- toelaten de geneesheer inlichtingen te geven aan de commissie : 1
- geen drankmisbruik : 12
- regelmatig werken : 1

- achterstal van onderhoudsgeld afbetalen : 2
stipt onderhoudsgeld betalen : 2
- niet verblijven bij een bepaald persoon : 1
- door eigen arbeid een bedrag bijeen sparen en dan storten aan een werk voor ontwikkelingshulp : 3

Vooreerst weze opgemerkt dat per geval meerdere voorwaarden kunnen opgelegd. Zo troffen we in de meeste gevallen uitdrukkelijk de eis *vanalgemeen goed gedrag* (het is trouwens een algemene voorwaarde).

Naast deze algemene voorwaarde merken we eveneens de voorwaarde aan, waarbij een delegatie aan de probatiecommissie of -assistent wordt toegekend (stipt de richtlijnen volgen....)

Onder de bijzondere voorwaarden wijzen we vooreerst op het relatief groot aantal keren *geen drankmisbruik* (12 maal op de 60 gevallen) en verder op de specifieke voorwaarden zoals er zijn, toe te laten dat de geneesheer inlichtingen geeft aan de commissie, stipt betalen onderhoudsgeld en/of achterstal, niet verblijven bij een bepaald persoon.

Bovendien is wel typisch voor de studentenstad dat voor een fietsdiefstal gevraagd wordt, door eigen arbeid een bedrag bijeen te sparen voor ontwikkelingshulp. Dit bedrag bedraagt ongeveer 3.000 fr.

Hoe specifiek de voorwaarden zijn, des te omlijnder wordt de begeleiding van de probatie-assistent. Dit euvel wordt veelal opgevangen door een algemene voorwaarde *vanalgemeen goed gedrag zijn*, waardoor aan de assistent gevraagd wordt de probant in zijn hele gedragspatroon te volgen.

7. Gaat het om probatie-opschorting of -uitstel ?

8 uitstellen

52 opschortingen

Er zijn dus opvallend veel opschortingen. Dit blijkt een algemene tendens te zijn door een aanvullende kijk over de vorige jaren constateerden we over de jaren heen een daling van het aantal uitstellen.

8. Welke termijn wordt opgelegd ?

1 jaar	2 jaar	3 jaar	4 jaar	5 jaar
7	4	30	1	18

In de helft van het aantal gevallen is de opgelegde termijn 3 jaar. Daarna pas volgt de maximumtermijn.

In het onderzoek van MOENENS en VERSELE te Brussel haalde de maximumtermijn de bovenhand. Wel kan aangestipt worden dat dit onderzoek gebeurde op 30 juni 1967, een moment waarop men nog maar pas drie jaar de probatie kende. Toch mogen we hieruit **niet** concluderen dat men zou teruggekomen zijn van

deze lange termijn of dat er een verschil zou bestaan tussen de gerechtelijke arrondissementen Brussel en Leuven, omwille van de beperktheid van dit onderzoek.

9. Uitsprekende instantie.

Raadkamer : 3

Correctionele Rechtbank : 57.

10. Was er vooraf een maatschappelijke enquête ?

Slechts in één geval, uitgesproken voor de Raadkamer, werd er een maatschappelijke enquête vooraf uitgevoerd.

De voorwaarde in dit geval gesteld, behelsde een medische behandeling, terwijl het gepleegde misdrijf bestond in opzettelijke slagen en verwondingen van de echtgenote.

In de 59 andere gevallen was er geen voorafgaande maatschappelijke enquête. We verwijzen naar II, par. 5, waar wij ons voorstander toonden van het verplicht maken van deze enquête.

Uit het onderzoek van dossiers overgemaakt uit Brussel, bleek duidelijk dat de enquête in het grootste deel van de gevallen wel gebeurde.

Besluit van dit onderzoek.

Nogmaals rekening houdend met de beperktheid en relativiteit van onze bevindingen, durven we stellen dat in het gerechtelijk arrondissement Leuven opvalt dat naast de kritiek die we hebben over het niet toepasselijk maken van de voorafgaande maatschappelijke enquête er een ernstige benadering gebeurt van de probatie.

De specifieke voorwaarden (o.a. voor studenten en personen die een medische of psychiatrische behandeling nodig hebben) en een efficiënte begeleiding (bijna geen herroepingen, veelvuldig toepassen van art. 12 van de wet, gedetailleerde en verantwoorde sociale driemaandelijke **verslagen**) vormen hiervoor wel een aanwijzing.

VI : BESLUIT

Kunnen we tevreden zijn met de probatie in se en wanneer we dat kunnen, zijn we dan tevreden over de praktische uitwerking ervan ?

Om de probatie in se al dan niet te kunnen aanvaarden moeten we een duidelijke mens- en maatschappijopvatting durven poneren.

Bij het funderen van de probatie zal het er dus op aankomen vast te stellen of het systeem principieel voldoet aan die maatschappij-opvatting.

Een maatschappij- en mensopvatting hangt steeds samen met een rechtvaardigheidsoordeel, een drang naar gerechtigheid. Dit alles verschilt naar tijd en plaats. Terwijl men vroeger meer dacht aan wraak en vergelding en later genuanceerder werd, maar toch nog hoofdzakelijk belang hechtte aan het misdrijf en zijn objectieve zwaarwichtigheid, denkt men nu meer aan reclassering, hulp, begeleiding, verzoening

met het milieu en dergelijke meer. Men wil de delinquent reïntegreren in de maatschappij op de voor hem meest gunstige manier : voor de maatschappij kan dit dikwijls een groot financieel offer vragen, wat zij nog niet altijd kan dragen (of wil dragen ?).

Tallose vragen stellen zich echter rond het begrip *reïntegratie*. Vertrekt men wel vanuit het juiste uitgangspunt, past men wel de aangepaste handelswijze toe, kan men de delinquent voldoende kennen om een voor hem efficiënte behandeling uit te stippelen...?

In deze optiek kan de probatie in se als *de straf van de gecontroleerde maar tevens geholpen vervulling van de dagelijkse plicht* (57) zeker principieel aanvaard worden.

Immers de probatie heeft tot doel, o.i., te bereiken dat de probant zich goed gedraagt en niet in herhaling valt. Daartoe zal de probatie-assistent hem door raad, begrip en bijstand, in staat proberen te stellen zich beter aan de vereisten van het leven aan te passen.

Op deze wijze wordt de maatschappij door de probatie beschermd, terwijl de probant wordt geholpen. Men kan op hem een beroep blijven doen om zijn normale bijdrage in het maatschappelijke (beroep en gezin e.d.) te leveren, terwijl die bijdrage-mogelijkheid onderbroken zou zijn als hij naar de gevangenis was verwezen of in een andere instelling was geplaatst.

Bovendien zou men hem alzo uit zijn natuurlijk milieu moeten verwijderen of hem in een milieu brengen waarmee hij zich niet kan verzoenen (gevangenis).

Principieel gezien kunnen we ons dus verheugen over het bestaan van de probatie.

Doch in de praktijk is er nog heel wat op te merken : elk produkt van mensenwerk is gebrekkig, aldus kan onze wet nog wel verbeterd worden en aangepast en bovendien hebben we bij Prof. Dautricourt duidelijk geponeerd gevonden dat er blijvende oorzaken van delinquentie bestaan, die al dan niet uit te roeien zijn en waaruit volgt of de delinquent al dan niet kan geholpen worden door de probatie (cfr. II, par. 10; zie ook daar onze bemerkingen).

Maar ook de maatschappij stelt haar eisen : het risico dat zij heeft te dragen door de invrijheidstelling van de delinquenten is soms niet te overzien, dus voorzichtigheid is geboden.

Hieruit komt naar voren :

- de persoonlijkheid van de delinquent,
- de aard van het misdrijf,
- het risico voor de maatschappij,
- het al dan niet noodzakelijk zijn van de behandeling.

Wij menen dan te mogen stellen dat de toepassing van de probatie wellicht gemakkelijk kan worden overwogen als aan deze bepaalde fundamentele voorwaarden is voldaan:

- de omstandigheden van het misdrijf en de persoonsgegevens van de delinquent moeten zodanig zijn dat hij niet aan een strengere behandelingsmethode moet onderworpen worden,

- het risico voor de maatschappij, verbonden aan de invrijheidsstelling van de delinquent mag niet opwegen tegen de motieven die tegen die invrijheidsstelling

kunnen aangevoerd worden,

- de delinquent moet behoefte hebben aan voortdurende bijstand en moet in staat zijn van deze bijstand met vrucht te genieten.

Wat kan dit in de praktijk betekenen ?

Het kan betekenen dat het misdrijf geen ernstig kwaad veroorzaakte, dat de beklagde handelde in stress, dat de beklagde geen gerechtelijk verleden heeft, dat herhaling onwaarschijnlijk is bij een goede begeleiding omwille van de getoonde goede wil en het schuld bewustzijn of dat de beklagde vertoeft in een gunstig milieu (vb. gezin) om zich te herpakken.....

Tenslotte gaan we over tot het toepassen van de wet, en zoals we reeds stelden hierboven : elk produkt van mensenwerk is gebrekkig. Graag zouden we bepaalde praktische uitwerkingen van de probatie, uitwerkingen geregeld bij de wet, veranderd zien.

We staan erop dat de maatschappelijke enquête verplicht wordt gesteld. Dit is een eerste voorwaarde om na te gaan of de toepassing van de probatie kan worden overwogen en is tevens een basis voor het helpen vaststellen van de meest geschikte behandeling.

Hoewel er door de termijn, die de wet stelt tussen 1 en 5 jaar, een verlenging van intimidatie plaatsvindt, beschouwen we dit toch niet als een argument : deze termijnen zijn nodig voor de begeleiding en voor de zekerheid op slagen.

We durven een uitgebreidere personeelsbezetting vragen : want, naast de *guidancy* van de probatie-assistent komt nog heel wat administratief werk; en dit mag niet ten koste van de probant voorrang krijgen.

Vanwege de rechters en advocaten durven we voldoende (of meer ?) aandacht vragen voor de probatie. Wellicht kan zij nuttig zijn in heel wat meer gevallen dan waarin zij nu nog maar wordt aangewend.

Er moet een evolutie komen in onze rechtspraak !

Het is door het samenwerken van de wetgevende en de rechtsprekende macht - ieder weliswaar enkel op hun terrein bevoegd - dat de minder-aangepasten in onze harde en nuchtere maatschappij kunnen worden geholpen !

BIJLAGE I

WET VAN 29 JUNI 1964 BETREFFENDE DE OPSCHORTING, HET UITSTEL, EN DE PROBATIE (B.S. 17.7.1964 ; Errata 24.7.1964)

Art. 1. - De opdeproefstelling van een delinquent geschiedt :

1e door de uitspraak van de veroordeling op te schorten;
2e door de tenuitvoerlegging van de straffen uit te stellen.

Aan die maatregelen kunnen bijzondere voorwaarden worden verbonden; in dat geval worden zij onderscheidenlijk *probatieopschorting* en *probatieuitstel* genoemd; zijn er geen bijzondere voorwaarden aan verbonden, dan worden zij *gewone opschorting* en *gewoon uitstel* genoemd.

Art. 2. - Met het oog op de eventuele toepassing van de artikelen 3 en 8 hierna, kunnen het openbaar ministerie - met uitzondering van het openbaar ministerie bij de politierechtbank - de onderzoeksrechter, de onderzoeks- en de vonnisgerechten - met uitzondering van de hoven van assisen en de politierechtbanken - op verzoek van de verdachte of met zijn instemming, een maatschappelijke enquête over zijn gedragingen en zijn milieu doen instellen door een probatieassistent.

Art. 3. - De opschorting kan, met instemming van de verdachte, door de vonnisgerechten, met uitzondering van de hoven van assisen en de politierechtbanken, worden gelast ten voordele van een verdachte die nog geen veroordeling heeft ondergaan tot een criminele straf of een correctionele hoofdgevangenisstraf van meer dan een maand, indien het feit niet van die aard schijnt te zijn dat het gestraft moet worden met een hoofdstraf van meer dan twee jaar correctionele gevangenisstraf of een zwaardere straf en de tenlastelegging bewezen is verklaard.

De opschorting kan eveneens worden gelast door de onderzoeksgerechten wanneer zij van oordeel zijn dat de openbaarheid van de debatten de declassering van de verdachte zou kunnen veroorzaken of zijn reclassering in gevaar zou kunnen brengen.

De opschorting kan steeds ambtshalve gelast, door het openbaar ministerie gevorderd of door de verdachte gevraagd worden.

De beslissingen die de opschorting gelasten, stellen de duur ervan vast, welke niet minder dan een jaar en niet meer dan vijf jaar mag bedragen met ingang van de datum van de beslissing, alsmede, in voorkomend geval, de opgelegde probatievoorwaarden. Zij moeten met redenen omkleed zijn.

De beslissingen maken een einde aan de vervolgingen, indien zij niet worden herroepen.

De opschorting is niet van toepassing in geval van overtreding van bepalingen die strekken om de inning van fiscale rechten te verzekeren.

Art. 4. - par. 1. Tot de opschorting kan worden besloten door de raadkamer op het ogenblik dat zij zich dient uit te spreken op het verslag van de onderzoeksrechter in de vorm en onder de voorwaarden bepaald in de eerste twee leden van het enig artikel, nr. XV, van de wet van 25 oktober 1919, gewijzigd bij het eerste artikel van de wet van 22 juli 1927.

In geval van rechtstreekse dagvaarding door de burgerlijke partij, kan het openbaar ministerie, indien het oordeelt dat er aanleiding tot opschorting kan bestaan, de onderzoeksrechter vorderen het instellen van een onderzoek te gelasten. Van die vordering wordt kennis gegeven aan de griffier van de rechtbank waarvoor de rechtstreekse dagvaarding is geschied, aan de dagvaardende partij, aan de gedaagde en aan hun raadsmanen. Zij heeft tot gevolg dat de zaak aan de rechtbank wordt onttrokken.

Wanneer een vordering tot opschorting met toepassing van de twee vorige leden wordt aangebracht bij de rechter die de raadkamer voorziet, bepaalt deze plaats, dag en uur van de verschijning overeenkomstig het enige artikel, nr. XV, van de wet van 25 oktober 1919, gewijzigd bij het eerste artikel van de wet van 22 juli 1927, maar in afwijking van de eerste twee leden van deze bepaling doet hij deze vaststelling en de griffier geeft bij aangetekende brief bericht aan de burgerlijke partij of de eiser en aan de verdachte of de gedaagde en aan hun raadsmanen, indien er aangewezen zijn in het geding, op zijn minst tien dagen voor de verschijning. Gedurende deze termijn wordt het dossier op de griffie, ter beschikking van de partijen gehouden.

Tot de opschorting kan ook door de kamer van inbeschuldigingstelling worden besloten in de gevallen bepaald bij het eerste lid van artikel 230 van het Wetboek van strafvordering en overeenkomstig de modaliteiten voorgeschreven in de artikelen 218, 219 en 222 tot 225 van hetzelfde Wetboek.

Is het onderzoeksgerecht van oordeel dat er geen reden bestaat om de opschorting uit te spreken, dan verleent het een beschikking van buitenvervolginstelling of een beschikking van verwijzing naar het bevoegde gerecht.

par. 2. De procureur des Konings en de verdachte kunnen tegen de beschikking van de raadkamer waarbij de opschorting wordt uitgesproken, verzet doen om reden dat aan de voorwaarden tot verlening van de opschorting niet voldaan is.

Het verzet, dat binnen vierentwintig uren moet worden aangetekend, wordt voor de kamer van inbeschuldigingstelling gebracht.

par. 3. De raadkamer en de kamer van inbeschuldigingstelling kunnen, hetzij ambtshalve, hetzij op vordering van het openbaar ministerie, hetzij op verzoek van de verdachte, bevelen dat er getuigen zullen worden gehoord.

Art. 5 - par. 1. Is de zaak door het onderzoeksgerecht verwezen naar de rechtbank of door rechtstreekse dagvaarding bij de rechtbank aanhangig gemaakt, dan kunnen de vonnisgerechten tot opschorting besluiten.

par. 2. Voor de toepassing van de maatregelen bepaald in par. 1 hierboven, kunnen de vonnisgerechten, op schriftelijke vordering van het openbaar ministerie of op schriftelijk verzoek van de verdachte, beslissen van de opschorting kennis te nemen in raadkamer, wanneer al de bij artikel 3, tweede lid, vereiste voorwaarden vervuld zijn.

De vordering of het verzoek wordt ter griffie van het gerecht dat uitspraak dient te doen, neergelegd vóór de opening van de terechtzitting waarop de verschijning is vastgesteld. Er wordt uitspraak over gedaan in raadkamer, het openbaar ministerie en de verdachte of zijn raadsman gehoord. Bij afwijzing van het verzoek wordt de behandeling voortgezet in openbare terechtzitting.

Art. 6 - De rechterlijke beslissingen die de opschorting gelasten worden in openbare terechtzitting uitgesproken.

Wordt de opschorting gelast, dan wordt de verdachte veroordeeld in de kosten en, zo daartoe aanleiding bestaat, tot teruggave. De bijzondere verbeurdverklaring wordt uitgesproken.

In hetzelfde geval zijn de vonnisgerechten en, gebeurlijk, in de gevallen bepaald in artikel 3, alinea 2, de onderzoeksgerechten, waarbij tevens de burgerlijke vordering aanhangig is gemaakt, bevoegd om hierover uitspraak te doen; zij doen ook uitspraak over de kosten.

De kamer van inbeschuldigingstelling neemt kennis van het hoger beroep tegen de beschikking van de raadkamer tot regeling van de burgerlijke belangen. Dat hoger beroep wordt ingesteld binnen dezelfde termijn, onder dezelfde voorwaarden en in dezelfde vormen als hoger beroep in correctionele zaken.

Art. 7 - De rechterlijke beslissingen die de opschorting gelasten, mogen niet vermeld worden onder de inlichtingen verstrekt door de administratieve instanties.

Zij worden echter wel ter kennis gebracht van de gerechtelijke instanties in geval van nieuwe vervolgingen gedurende de proeftijd.

Art. 8 - par. 1. Indien de veroordeelde nog geen veroordeling heeft ondergaan tot een criminele straf of tot een hoofdgevangenisstraf van meer dan zes maanden kunnen de vonnisgerechten, wanneer zij tot 1 of meer straffen van niet meer dan drie jaar veroordelen, bij met redenen omklede beslissing gelasten dat de tenuitvoerlegging hetzij van het vonnis of het arrest, hetzij van de hoofdstraffen of vervangende straffen dan wel van een gedeelte ervan wordt uitgesteld.

De duur van het uitstel mag niet minder dan een jaar en niet meer dan vijf jaar bedragen, met ingang van de datum van het vonnis of het arrest.

par. 2. Dezelfde gerechten, met uitzondering van de politierechtbanken en de correctionele rechtbanken die zitting houden in hoger beroep, kunnen, onder de voorwaarden bepaald in par. 1 van dit artikel, probatieuitstel gelasten, mits de veroordeelde zich verbindt tot naleving van de probatievoorwaarden die het gerecht bepaalt.

par. 3. Wanneer de rechter de geldboete uitsluit van het uitstel dat hij voor de vervangende gevangenisstraf verleent, kan deze niet meer uitgevoerd worden wanneer de geldboete ophoudt invorderbaar te zijn.

par. 4. De veroordeling met uitstel is niet van toepassing op de geldstraffen die opgelegd worden om de inning van fiscale rechten te verzekeren.

Art. 9 - De verdachten en de veroordeelden aan wie een probatiemaatregel is opgelegd krachtens de artikelen 3 en 8 worden geleid door probatieassistenten wier ambt en status door de Koning worden bepaald.

Op de tenuitvoerlegging van de probatiemaatregelen wordt toegezien door de probatiecommissie, waaraan de assistenten verslag uitbrengen.

Art. 10 - Bij iedere rechtbank van eerste aanleg wordt een probatiecommissie ingesteld.

Wanneer de behoeften van de dienst het vereisen kan de Minister van Justitie die commissies in verscheidene kamers splitsen.

De probatiecommissies zijn samengesteld uit een voorzitter, werkend of eremagistraat, aangewezen door de eerste-voorzitter van het Hof van Beroep en uit twee leden;

- een advocaat door de Minister van Justitie gekozen uit twee lijsten van twee-namen, onderscheidenlijk door de procureur des Konings en door de stafhouder van de Orde opgemaakt;

- een ambtenaar aangewezen door de Minister van Justitie.

De voorzitter en ieder lid hebben een of meer plaatsvervangers, die op dezelfde wijze worden aangewezen.

De procureur des Konings woont de vergaderingen bij met raadgevende stem.

De Minister van Justitie benoemt een of meer secretarissen.

De Koning regelt de werking van deze commissies.

Hij kan aan de leden en aan hun plaatsvervangers een vergoeding toekennen waarvan hij de modaliteiten en het bedrag vaststelt.

Behoudens afwijkingen, door de Koning vast te stellen, wordt de territoriale bevoegdheid bepaald door de verblijfplaats van de verdachte of de veroordeelde.

Art. 11 - Wanneer de rechterlijke beslissing waarbij een probatiemaatregel wordt gelast, in kracht van gewijsde is gegaan, bezorgt de griffier binnen de vierentwintig uren daarvan een uitgifte aan de voorzitter van de bevoegde probatiecommissie.

De commissie wijst de probatieassistent aan die zal moeten toezien op de naleving van de voorwaarden die door de rechterlijke beslissing zijn gesteld en geeft daarvan, bij ter post aangetekende brief, bericht aan de op probatie gestelde persoon.

Telkens als de probatieassistent het nuttig acht of dit van hem wordt verlangd, en ten minste om de drie maanden, brengt hij verslag uit aan de commissie over het gedrag van de op probatie gestelde persoon en stelt hij de maatregelen voor die hij passend acht.

Art. 12 - par. 1. De commissie kan de bij de rechterlijke beslissing gestelde voorwaarden geheel of ten dele opschorten, nader omschrijven of aanpassen aan de omstandigheden. Zij kan die voorwaarden evenwel niet verscherpen.

Indien de commissie van oordeel is dat zij een van de in het vorige lid bepaalde maatregelen zal moeten nemen, roept de voorzitter de betrokkenen bij een ter post aangetekende brief op meer dan tien dagen vóór de datum die voor de behandeling van de zaak is gesteld. Het dossier van de commissie wordt gedurende tien dagen ter beschikking gehouden van de betrokkene en van zijn eventuele raadsman. De beslissing van de commissie is met redenen omkleed. Van deze beslissing wordt kennis gegeven aan de betrokkene en aan het openbaar ministerie. De kennisgeving geschiedt bij een ter post aangetekende brief, binnen drie dagen, zaterdagen, zondagen en feestdagen niet medegerekend.

par. 2. Het openbaar ministerie kan bij vordering, en de op probatie gestelde persoon bij verzoekschrift voor de rechtbank van eerste aanleg waarbij de commissie is ingesteld, in beroep komen van de beslissingen die de commissie krachtens par. 1 van dit artikel heeft genomen.

Vordering en verzoek moeten schriftelijk ingediend worden en met redenen omkleed zijn. Het beroep moet worden ingesteld binnen tien dagen te rekenen van de kennisgeving van de beslissing van de commissie. Het heeft opschortende kracht tenzij de commissie anders beslist.

De voorzitter van de rechtbank die uitspraak moet doen, laat meer dan tien dagen tevoren, in een ter griffie gehouden bijzonder register, plaats, dag en uur van verschijning optekenen. Ten minste tien dagen vóór de verschijning, geeft de griffier bij aangetekende brief daarvan bericht aan de op probatie gestelde persoon. Gedurende die termijn wordt het dossier ter beschikking van de betrokkenen en van zijn eventuele raadsman ter griffie neergelegd. De rechtbank houdt zitting en doet uitspraak in raadkamer.

Indien de rechtbank het beroep aanneemt, kan zij de beslissing van de commissie wijzigen.

De beslissing die op dat beroep wordt gewezen, is niet vatbaar voor hoger beroep noch voor verzet.

Art. 13 - par. 1. De opschorting wordt van rechtswege herroepen ingeval gedurende de proeftijd een nieuw misdrijf gepleegd is, dat veroordeling tot een criminele straf of een correctionele hoofdgevangenisstraf van meer dan zes maanden zonder uitstel ten gevolge heeft gehad.

par. 2. De opschorting kan herroepen worden indien het nieuwe gedurende de proeftijd gepleegde misdrijf een veroordeling tot een correctionele hoofdgevangenisstraf zonder uitstel van ten minste een maand en ten hoogste zes maanden ten gevolge heeft gehad. Herroept het gerecht de opschorting niet, dan kan het de gewone opschorting vervangen door de probatieopshorting of aan laatstgenoemde nieuwe voorwaarden verbinden.

par. 3. De probatieopshorting kan ook worden herroepen indien degene voor wie die maatregel is genomen, de opgelegde voorwaarden niet naleeft en de probatiecommissie de niet-naleving voldoende erg heeft geacht om ze ter kennis van het openbaar ministerie te brengen. Ook in dit geval kan het gerecht nieuwe voorwaarden verbinden aan de probatieopshorting, in plaats van ze te herroepen.

par. 4. In het geval bepaald in de vorenstaande par. 1 en, indien hij het passend acht, in de gevallen bepaald in de par. 2 en 3 dagvaardt het openbaar ministerie de betrokkenen voor de rechtbank van eerste aanleg van zijn verblijfplaats binnen dezelfde termijn, onder dezelfde voorwaarden en in dezelfde vormen als in correctionele zaken. Wordt de opshorting herroepen of de herroeping ervan vastgesteld, dan mag de gevangenisstraf voor de feiten die daartoe aanleiding hebben gegeven, twee jaar niet te boven gaan.

Voor het onderzoek van de aanvragen tot herroeping, ingediend in gevallen als bepaald in de par. 2 en 3 hiervoren, kunnen de vonnisgerechten waarbij zij zijn

aangebracht, de proceduren van artikel 5, par. 2, van deze wet toepassen. De veroordelingen worden steeds in openbare terechtzitting uitgesproken.

par. 5. Tegen de beslissingen gewezen met toepassing van de bovenstaande par. 1, 2 en 3 kan worden opgekomen met alle rechtsmiddelen waarin het Wetboek van strafvordering voorziet.

par. 6. In geval van een nieuw misdrijf verjaart de vordering tot herroeping en tot uitspraak van de veroordeling voor de feiten die aanleiding hebben gegeven tot de opschorting, drie volle jaren na de dag waarop de veroordeling wegens het nieuwe misdrijf in kracht van gewijsde is gegaan.

In geval van niet-naleving van de opgelegde voorwaarden moet die vordering worden ingesteld uiterlijk binnen een jaar na het verstrijken van de termijn bepaald in artikel 3. Zij verjaart een vol jaar na de dag waarop zij bij het bevoegde gerecht is aangebracht.

Art. 14 - par. 1. Het uitstel wordt van rechtswege herroepen ingeval gedurende de proeftijd een nieuw misdrijf gepleegd is, dat veroordeling tot een criminele straf of correctionele hoofdgevangenisstraf van meer dan twee maanden zonder uitstel ten gevolge heeft gehad.

par. 2. Het probatieuitstel kan worden herroepen indien degene voor wie die maatregel is genomen, de opgelegde voorwaarden niet naleeft.

In dat geval dagvaardt het openbaar ministerie, op verslag van de commissie dat strekt tot herroeping, de betrokkenen, ten einde het uitstel te doen herroepen, voor de rechtbank van eerste aanleg van zijn verblijfplaats binnen dezelfde termijn, onder dezelfde voorwaarden en in dezelfde vormen als in correctionele zaken. Dit geldt zelfs bij herroeping van een uitstel dat door het Hof van assisen is uitgesproken. Herroept het vonnisgerecht het uitstel niet, dan kan het nieuwe voorwaarden verbinden aan het probatieuitstel, gelast bij de eerste veroordeling.

Tegen deze beslissingen kan worden opgekomen met alle rechtsmiddelen waarin het Wetboek van strafvordering voorziet.

par. 3. De vordering tot herroeping wegens niet-naleving van de opgelegde voorwaarden moet worden ingesteld uiterlijk binnen een jaar na het verstrijken van de termijn bepaald in artikel 8. Zij verjaart een vol jaar na de dag waarop zij bij het bevoegde gerecht is aangebracht.

Art. 15 - Het openbaar ministerie kan de veroordeelde die probatieuitstel van de tenuitvoerlegging van de straf heeft genoten, doen opsluiten in geval van niet-naleving van de probatievoorwaarden, mits het daarvan aan de probatiecommissie bericht geeft en het geval aanhangig maakt bij de rechtbank van eerste aanleg van de verblijfplaats van de veroordeelde.

Deze rechtbank doet uitspraak overeenkomstig artikel 14, par. 2, binnen de tien dagen na de aanhouding. Beslist het dat er geen reden is tot herroeping van het uitstel, dan wordt de betrokkene onmiddellijk in vrijheid gesteld, niettegenstaande hoger beroep.

Art. 16 - De straffen die worden uitgesproken ten gevolge van de herroeping van de opschorting van de uitspraak van de veroordeling, of die uitvoerbaar worden ten gevolge van de herroeping van het uitstel van de straffen, worden zonder beperking samengevoegd met die welke worden uitgesproken voor het nieuwe misdrijf.

Art. 17 - In alle gevallen waarin iemand die met toepassing van de artikelen 3 en 8 onderworpen is aan een maatregel van opschorting of uitstel, opnieuw wordt vervolgd of de opgelegde voorwaarden niet naleeft, worden de processtukken betreffende de misdrijven die aanleiding hebben gegeven tot de opschorting of het uitstel, gevoegd bij het dossier van de nieuwe vervolgingen en, in voorkomend geval, bij het dossier van de vervolgingen met het oog op de herroeping van de opschorting of het uitstel. In geval van probatieopschorting of -uitstel wordt daarbij ook een verslag van de probatiecommissie gevoegd over het gedrag van de op probatie gestelde persoon.

Art. 18 - par. 1. De verjaring van de publieke vordering die voortvloeit uit een misdrijf waarvoor opschorting van de uitspraak van de veroordeling is verleend, loopt niet meer vanaf de dag waarop de beslissing in verband met de maatregelen bedoeld in artikel 3, in kracht van gewijsde is gegaan.

De publieke vordering gaat te niet na verloop van de termijn die in dat artikel is gesteld, wanneer de opschorting van de uitspraak van de veroordeling niet is herroepen met toepassing van artikel 13.

par. 2. De verjaring van de straffen die met uitstel zijn uitgesproken op grond van artikel 8, gaat in op de volgende data : wanneer het uitstel van rechtswege wordt herroepen met toepassing van artikel 14, par. 1, gaat de verjaring in op hetzelfde ogenblik als die van de straffen die voor het nieuwe misdrijf worden uitgesproken; wanneer het uitstel wordt herroepen met toepassing van artikel 14, par. 2, gaat de verjaring in op de datum van het arrest van herroeping of op de dag waarop het vonnis tot herroeping niet meer vatbaar is voor hoger beroep.

Art. 19 - Voor de toepassing van deze wet wordt een strafdienst die uitgesproken is door een gerecht van Belgisch-Kongo of een trustgebied, beschouwd als een correctionele straf, indien zij acht dagen tot vijf jaar bedraagt, en als een criminele straf, indien zij vijf jaar te boven gaat.

Art. 20 - par. 1. Artikel 4, 5de lid, van de wet van 31 mei 1888 waarbij voorwaardelijke invrijheidstelling en voorwaardelijke veroordelingen in het strafstelsel worden ingevoerd, gewijzigd bij de wet van 2 juli 1962, en artikel 9 van dezelfde wet, gewijzigd bij de wet van 14 november 1947, worden opgeheven.

Gezede wet zal voortaan als opschrift hebben : *Wet tot invoering van de voorwaardelijke invrijheidstelling in het strafstelsel* .

par. 2. De veroordeling met uitstel is van toepassing op al de straffen die, vóór de inwerkingtreding van deze wet, krachtens bijzondere wetten niet met uitstel mochten worden uitgesproken, ter uitzondering van de straffen bedoeld in de artikelen 143 van de wet van 15 april 1896, 27 van de wet van 12 december 1912, 16 van de wet van 29 augustus 1919, gewijzigd bij artikel 5 van de besluitwet van 14 november 1939, en 41

van de wetsbepalingen inzake de slijterijen van gegiste dranken, gecoördineerd op 3 april 1953.

De opschorting van de veroordeling is, onder voorbehoud van de bovenvermelde uitzonderingen, eveneens van toepassing in de gevallen waarin, vóór de inwerkingtreding van deze wet, de toepassing van artikel 9 van de wet van 31 mei 1888, gewijzigd bij de wet van 14 november 1947 uitgesloten was voor de hoofdgevangenisstraf of voor de geldboete.

BIJLAGE II

KONINKLIJK BESLUIT VAN 9 NOVEMBER 1964 BETREFFENDE DE WERKWIJZE VAN DE PROBATIECOMMISSIES (B.S. 18.11.1964)

Art. 1 - De leden van de probatiecommissie worden benoemd voor een termijn van drie jaar.

Art. 2 - De commissie heeft haar zetel in het door Onze Minister van Justitie aangewezen lokaal.

Art. 3 - Zij vergadert op bijeenroeping door de voorzitter die de dagen en uren van de zittingen vaststelt en de agenda opmaakt.

Art. 4 - Wanneer de eerste voorzitter van het hof van beroep de magistraten aanwijst om in de verschillende kamers van een zelfde commissie zitting te hebben, bepaalt hij welke magistraat belast wordt met de verdeling van het werk in de commissie en met de organisatie van het secretariaat ervan.

Art. 5 - De commissie houdt zitting met gesloten deuren en kan alleen op geldige wijze beraadslagen en beslissen als de drie leden aanwezig zijn.

Ingeval een werkelijk lid belet is, kan het evenwel, met de instemming van de voorzitter, door zijn plaatsvervanger of, als er verscheidene plaatsvervangers zijn aangewezen, door een hunner vervangen worden.

De procureur des Konings wordt opgeroepen voor de zittingen die hij met raadgevende stem bijwoont.

De beslissingen worden genomen bij meerderheid van stemmen.

Art. 6 - Bij het einde van elke vergadering stelt de secretaris notulen op van de zitting waarin hij de datum van de vergadering, de samenstelling van de commissie en voor elk besproken geval de identiteit en het adres van de probatiebegunstigde, de samenvatting van de besprekingen en de genomen beslissing vermeldt.

De notulen worden ondertekend door de leden en in het archief van de commissie neergelegd. Een door de voorzitter en de secretaris getekend afschrift wordt aan de sociale dienst van het Ministerie gezonden.

Art. 7 - Een door de voorzitter en de secretaris getekend uittreksel uit de notulen wordt in het individueel dossier van de probatiebegunstigde geborgen.

Art. 8 - De secretaris zorgt binnen de termijnen voor de verzending van de oproepingen, kennisgevingen en verslagen die hij ter ondertekening aan de voorzitter zal hebben voorgelegd.

Art. 9 - Wanneer het aantal zaken de oprichting van een betrekking met volledige dagtaak niet verantwoordt, wordt aan de secretaris een vergoeding toegekend waarvan Onze Minister van Justitie het bedrag bepaalt.

Art. 10 - Dit besluit treedt in werking op 1 september 1964.

Art. 11 - Onze Minister van Justitie is belast met de uitvoering van dit besluit.

BIJLAGE III

LIJST DER GERAADPLEEGDE WERKEN

- BEKAERT, H.,
CHARLES, R.,
CHARLES, R.,
CORNIL, P.,
CORNIL, P.,
DAUTRICOURT, J.Y.,
DAUTRICOURT, J.Y.,
DAUTRICOURT, J.Y.,
MOENENS, J., - VERSELE, J.C.,
SOMERS-DEMANCK, J., - VERSELE, J.C.,
VAN DROOGHENBROECK, P.,
VAN DROOGHENBROECK, P.,
VERSELE, J.C.,
VERSELE, J.C.,
VANHALEWIJN, J.,
VAN HOUDT, C.J. en CALEWAERT, W.,
- Een «probation»-proefneming, R.W., 47-48, kol. 35 e.v.*
Wet van 29 juni 1964 betreffende de opschorting, het uitstel en de probatie. Overzicht. Toepassingsmodaliteiten, R.W., 64-65, kol. 393 e.v.
L'application de la loi du 29 juin 1964, R.D.P., 67-68, p. 159 e.v.
Probation, J.T., 1964, p. 681.
La probation : sanction pénale ou mesure de faveur, J.T., 1958, p. 143
De techniek en de aanwijzingen van de Belgische probatie, R.W., 65-66, kol. 1377 e.v.
De Belgische Wet van 29 juni 1964 betreffende de opschorting, het uitstel en de probatie, Tijdschrift voor Strafrecht, 1967, p. 105 - 120
Le traitement probatoire, R.D.P., 71-72, p. 3 e.v.
Fenomenologische beschouwingen over de probatie, R.W., 67-68, kol. 217 e.v.
Contribution à la recherche des facteurs de réussite et d'échec en matière de probation, R.D.P. 69-70, p. 575 - 612
La loi du 29 juin 1964 concernant la suspension, le sursis et la probation, J.T., 1964, p. 697 e.v.
Commentaire de la loi du 29 juin 1964 concernant la suspension, le sursis et la probation, R.D.P., 64-65, p. 7 - 15 e.v.
Le traitement des délinquants, R.D.P., 68-69, p. 274 - 276
Criminologische Monografieën, Leuven, s.d., IX
Beginselen van het Strafrecht, Leuven 1970.
Belgisch Strafrecht, Gent, 1968.